

MOEILIKHEDEN OP MAATSCHAPPELIJK GEBIED.

De Heer Joh. de Boer te Utrecht zond mij een brief, waarin hij zijne instemming betuigde met het stuk van den Heer A. N. G. Bruynis in „De Reformatie” van 30 Aug. j.l. Hij schrijft: „Persoonlijk en gezamenlijk in allerlei combinaties wordt dagelijks het regeringskasteel bestormd door boeren, tuinders, groentehandelaars, bakkers, slaggers en noem maar op”. En als antwoord op de vraag naar „de resultaten van al deze bestormingen” zal men ontvangen, schrijft hij: „wij zijn geen stap gevorderd, integendeel”.

„Of dan onze kamerleden van deze dingen niets weten? Of ze niet op de hoogte zijn, kan ik niet beoordeelen; wel zou het me verwonderen als dat het geval was. Maar in middenstandskringen heerst de droeve klacht, dat zelfs de A. R. kamerleden, zacht gezegd, zeer weinig notitie nemen van hun moeilijkheden”.

Hoe zit het er dan eigenlijk mee? „Hier komt het spook van de geleide economie om de hoek gluren en het staatsabsolutisme. Wij hebben een regering, helaas! die, m.i. meer of minder bewust, aanstuurt op het likwidieren van de middenstand als een overbodige, on-economische schakel in het maatschappelijk leven. Ze lonkt in de richting van het groot-kapitaal, dat ze niet missen kan vooralsnog en eveneens in de richting van de grote arbeidersmassa, die ze, kost wat kost, tevreden moet houden. Het ideaal is de absolute staat, die alles kan, waarvoor ieder zich buigen moet. Die toekomststaat zal de productiemiddelen in zijn hand nemen, staatseigenheden, banken, fabrieken, boerderijen enz. beheren en ieder, goedschiks of kwaadschiks, dwingen in zijn dienst. Die staat, welke zich niet zal onttrekken aan eenheids-godsdienst te proclameren tot zijn meerdere ere en glorie. Of dacht U, dat het z.g.n. Consumentencrediet en de Noodvoorziening Ouden van dagen niet precies in dezelfde lijn liggen?”

Een somber vooruitzicht. En naar Openb. 13 gaan we die toekomst metterdaad tegen. De bewegingen daarheen zijn reeds in onderscheiden opzicht duidelijk te merken. Wat moet nu gebeuren? In de eerste plaats, dat ieder gehoorzaam blijft aan Gods gebod, ook om aan de overheid onderdanig te wezen tot de grens van Hand. 4:19, ook wanneer de overheidsmaatregelen niet goed zijn. Een ieder draagt in de eerste plaats niet de verantwoordelijkheid voor de Overheid en haar doen, maar voor zijn eigen doen. In de tweede plaats: blijven petitionneeren. En dat niet allereerst bij de Overheid, maar bij God, Ps. 37 vs 5. Hij is de Souverein, die over alles regeert, en zonder Wiens hand er niets geschiedt, en die ook het hart der koningen neigt als waterbeken, Spr. 21:1. Maar ook blijven petitionneeren bij de Overheid. De weduwe kwam telkens weer terug bij den onrechtvaardigen rechter, en vond eindelijk toch gehoor, Luc. 18:1-8.

Wanneer de Heer de Boer schrijft, dat „wij met ongeduld uitzien naar goede voorlichting van onze mannen, die de „wijsheid” van God hebben ontvangen om licht te ontsteken in deze donkerheid”, dan moeten wij er wel op letten, dat Jacobus schrijft, dat van God wijsheid gevraagd moet worden, en dat dit door ieder individueel moet geschieden: *In dien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere.... in geloof, Jac. 1:5-6.* Men kan moeilijk van „De Reformatie” een vakblad wenschen dat op elk maatschappelijk terrein van arbeid de verschillende, laat mij zeggen, technische vragen bespreekt en daarover de noodige voorlichting geeft. De Heeren hebben toch op hun onderscheiden arbeidsgebied hun vereenigingen, bonden enz., met hun vakbladen, waarin die „technische” quaesties behandeld kunnen en moeten worden. En wat mogelijk den wensch mocht betreffen van een ontwerp christelijke maatschappij-inrichting, en ontwerpen voor christelijke wetgeving op handelsterrein, boeren- en tuinderszaken, winkelierswerkzaamheden, bankrelaties en -manipulaties, och, laat ons met dergelijke utopieën ons maar niet bezig houden. Dat zijn veelal maar wat projecten op papier, die eens aardig kunnen zijn om te lezen, maar praktisch dikwerf geenerlei effect hebben. Voorts aangaande de Kamerleden: indien de droeve klacht in middenstandskringen over hen, waarvan de Heer de Boer melding maakt, juist zou zijn, ware het wel noodig, dat deze Kamerleden zich te dezer zake bekeerden, en zouden we mogen zeggen, dat blijkbaar zeer verkeerde mannen als Kamerleden gekozen zijn, en dat dus de wijze van Candidaten-stelling voor Kamerleden gansch niet goed is. Dan zal het noodig zijn, dat ook daarin zoo spoedig mogelijk verbetering aangebracht worde, waarbij niet gewacht behoeft te worden op „wetwijziging”, maar dat de A. R. partij zelve in eigen regeling en doen alvast voor eigen kring kan tot stand brengen.

3 Sept. '47.

S. GREIJLDANUS.

Juist had ik bovenstaande geschreven, toen ik nog twee stukken over deze zaak ontving, één van den Heer S. Ubels te Bedum, en een ander van den Heer Chr. Vreugdenhil te Rotterdam. Op beide is in het voorgaande al geantwoord. Dat van den Heer Vreugdenhil vinde hier nog plaats, welke gevraagd werd.

Voorts is over deze zaak naar het mij voorkomt, voorloopig nu wel genoeg in „De Reformatie” geschreven. Als „De Reformatie” een dagblad was, zooals de Heer Vreugdenhil het zou wenschen, stonden de dingen er anders voor. Maar dat is thans het geval niet. En dat zal ook nog wel niet in de naaste toekomst te wachten zijn, en denklijk wel nimmer. Maar in elk geval zou dat nu niets anders dan toekomstmuziek kunnen zijn. Daarom in dezen nu maar voorloopig een eindpunt.

3 Sept. '47.

S. GREIJLDANUS.

Hooggeachte Redactie,

Het was met een juichkreet, dat ondergetekende in „De Reformatie” van 30 Augustus j.l. het schrijven van de Heer A. N. G. Bruynis te Bodegraven, zag opgenomen.

Reeds eerder heeft ondergetekende aan bekwame Leraren gevraagd, om ons heden leiding te geven bij het zaken doen. En tevens om die reden „De Reformatie” als dagblad te doen verschijnen.

Deze dingen zijn reeds jaren urgent. Wel worden er vergaderingen gehouden in den lande ter bespreking van grote vraagstukken, maar de „volkszonde”, door een 5-jarige Duitse bezetting gestimuleerd, tiert welig voort.

Daarom verheugt het mij zeer, dat er nu eindelijk in „De Reformatie” de aandacht op gevestigd wordt. Daar ondergetekende ook in het zakenleven met deze dingen worstelt, wil hij gaarne het één en ander hierover schrijven.

Bedoeld artikel staat gelukkig en met recht onder: „Kerkelijk leven”.

Gelukkig, want nu kan en moet ik spreken. Vanuit een andere gezichtshoek zouden we alleen iets kunnen fantaseren, maar nu moeten wij profeteren in handel en wandel.

En dit wordt heden van ons geëist.

Juist nu er veel op corruptie gelijkt en ons schijnt tegen te werken in deze na-oorlogse tijd en onze wettige regering met haar vele bepalingen ons het bestaan zo moeilijk maakt.

Welke is nu de eerste vraag?

„Werk ik voor mijn brood?” of: „Ontvang ik brood om te werken?”

Hieruit volgt dus, brood voor onze taak in deze. *Paradijs op d'racht!*

Hebben wij al niet jaren „zaken” gedaan en „kerkje” gespeeld?

Hiermede gelooft ondergetekende, de kern te belichten van de kwestie door de Heer Br. aangesneden.

God heeft ons naar Zijn geopenbaarde wil, deze wettige overheid gegeven, om Hem, door gehoorzaam aan haar te zijn, daardoor te dienen.

En dienen dat is offeren.

Dus gehoorzamen bij het invullen van alle formulieren, bij alle in- en verkoop, en bij alle belastingen. Om vandaag als gelovigen te leven (dat ik toch „vroom” mag blijven, Uw dienaar te aller stond) is reformatie in en uit het hart.

Niet slechts een psalmvers als alles naar wens gaat, maar ook Hem dienen als het pad door een woestijn van voorschriften en bepalingen gaat.

Als zakenman, wanneer op eerlijke wijze haast niet meer te verdienen valt, te getuigen tegen sabotage en leugen of bedrog.

‘t Woord der Schrift, door Luther aangehaald: „De rechtvaardige zal uit het geloof leven”, geldt ook hier, zowel bij „Kerk”- als „Zaken”-conflict.

Als wij zo uit Zijn hand leven worden we kerkhervormers (in ‘t klein).

Water en brood zijn gewis, naar Zijn Woord, om onze taak en roeping te vervullen.

Daarom, hooggeachte redacteur, geef ons gelegenheid in Uw blad om als zakenmensen over deze dingen van gedachte te wisselen, opdat we elkander tot een hand en een voet mogen en kunnen zijn om alle stukken der goddeloosheid uit ons midden weg te doen.

Dat wij het liever wagen in het geloof met onze trouwe Vader in de hemel dan met allerlei bedriegelingen.

Hoogachtend,

C. VREUGDENHIL.

VAN KERKSTRIJD EN VAN ZOMERZOTHEID.

Mogelijk danken we het aan het mooie en langdurige zomerweer van dit jaar, dat die bepaalde weekmarkt van de kerkelijke pers, waarlangs ik eenigen tijd geleden met U wandelde, dezer dagen werd uitgebreid met wat ik zou willen noemen: een tentje met truitjes. Ge weet wel, die marktstraat, waarboven het spandoek wappert: Tot opbouw van het Gereformeerde leven. Nog zien we voor ons die leuze in groote letters, waarbij het drama werd uitgeroepen van dat ééne drama, waarbij vergeleken niet één of twee, maar zelfs geven, het getal der volkomenheid, dus zeg vrij alle leiddraden, die wij aan onze jeugd voor hun geestelijke vorming als Gereformeerden medegeven, eenvoudig in het niet zouden zinken. Nu,

op dezen zomerschen dag in Augustus komt men ons tegen met de opwekking: Koop ter bewaring van den kerkelijken vrede een shirtje met een broekje voor Uw dominee! Het is ds J. A. Schep van Assen, die in het nummer van 15 Augustus van het „Gereformeerd Weekblad” in zijn Vragenrubriek, aan een blijkbaar nogal ontstemden correspondent, die zich geërgerd had aan voetballende of biljartende studenten in de theologie en dito dominees, ten antwoord geeft, dat hij het met die bezwaren niet eens is, immers ook het lichaam heeft zijn rechten. Ook wij gunnen aan de sport een rechtmatige plaats. Die briefschrijver had zich dan ook best geërgerd kunnen hebben aan het voetbalspel van die beide vrijgemaakte dominees, van wie ik in één onzer dagbladen las, dat ze te Amsterdam ieder in een elftal tegen elkaar een spelletje voetbal hadden gespeeld. Het valt ook niet recht te betoogen, waarom onze weleerwaarden des morgens niet zouden mogen meedoen aan de ochtendgymnastiek voor de radio, of op andere wijze er niet naar zouden mogen streven hun lichaam fit en lenig te houden. Ds Schep gaat evenwel in zijn aanbeveling voor de sport een stapje verder. Hij denkt er ook den opbouw van het Gereformeerde leven overeenkomstig het devies van zijn blad door te kunnen bevorderen, althans de afbraak van dat leven erdoor te kunnen helpen voorkomen. Met dat doel geeft hij ons een ondeugend knipoogje en schrijft: „Hadden onze theologen de laatste vijftien jaar maar wat meer met elkaar gevoetbald enz. en wat minder polemische artikelen in de kerkelijke pers geschreven, misschien waren we dan voor heel wat narigheid bewaard gebleven”.

Het is nu deze verzuchting, die ik op zijn best alleen maar als een uiting van zomerzotheid zou kunnen waardeeren, en die ik dus zakelijk verwerp, waartegen ik protest aanteken. Ik ben namelijk van oordeel, dat de sportbeoefening ons niet voor de catastrophale gebeurtenissen der laatste jaren had kunnen behoeden. Om dat te bewijzen doen we vandaag maar eens niet aan de sport en grijpen naar de polemische pen.

Ik ga me dus bezig houden met deze gedachte van ds Schep: Gij theologen, gaat voetballen en ge voorkomt misschien kerkcheuring. En dan lijkt me die gedachte van dezen Vragenrubriek-redacteur niet wel overwogen. Om dit te kunnen aantoonen, veroorloof ik me van mijn kant ook een ondeugend knipoogje en waag het als eerste van een drietal deze vraag te stellen: Had nu waarlijk ds Schep dien hoogbejaarden dr. H. H. Kuyper destijds nog het veld willen in-jagen amechtig achter het „bruine monster” aan, alsof de dood hem beliep? Foei, foei, dominee! Hoe zoudt ge zoo'n ouden man dat durven aandoen! Ik stem toe, op deze manier ware hij wellicht nimmer meer aan de polemiek toegekomen, maar ge hadt hem dan misschien meteen den dood op het lijf gejaagd! Ik waag nog een tweede vraag: Is nu ds Schep er echt van overtuigd, dat, wanneer de theologen Hepp en Kuyper b.v. nu maar eens één enkelen voetbalwedstrijd hadden mogen spelen tegen hun collega's Greijldanus en Schilder, waarbij eerstgenoemden het dan hadden gewonnen, zoodat ze gelegenheid hadden gekregen het uit te galmen, op de manier waarop wij jongens vroeger onze sport-victorie luidruchtig kenbaar maakten: En we hebben het gewonnen, hiep hiep hoera! dat dan die brochurenreeks van Hepp over die „Dreigende Deformatie” of die artikelen van H. H. Kuyper in „De Heraut” met die dreigend grommende ondertoon van: Het is erger dan voor Assen, wel achterwege zouden zijn gebleven? Ik geloof er niets van!

Mag ik zeggen waarom niet? Omdat men op het sportveld precies dezelfde akelige toestanden aantreft als in de polemiek. Bij de polemiek kan het gebeuren, zooals het mij overkwam, dat men je tegenvoert: Ziet ge wel, dat prof. Aalders gelijk krijgt, die tegen mij (d.i. mijn opponent, G.) zeide: Indien de Synode niet ingrijpt, zullen onze kerken onder de terreur van een kleine groep komen. Het kan eveneens gebeuren, dat een andere professor, deputaat der Synode, op de hem door een predikant gestelde vraag in een vergadering: Waarom binding voor candidaten en waarom niet in gelijke mate voor alle di-naren des Woords, in dezen geest antwoordt: Men kan niet altijd lastige lieden, die in den kring zijn, eruit werpen. Men kan evenwel wel zorgen, dat er geen lastposten bijkomen. Of dan geeft prof. Grosheide in „De Heraut” als derde oorzaak van het ongeoorloofde der kerkcheuring aan, dat alles draait om den persoon van prof. Schilder, aldus een begin makende van een fabeltje, dat wel een lang leven beschoren zal zijn. En passant spreekt hij dan ook zijn vrees uit, dat honderden door de kerkcheuring zullen worden meegezogen, die kerkrechtelijk het onderscheid niet kennen tusschen hun rechter- en hun linkerhand. Wie proeft in deze laatste woorden niet de minachting van den Schriftgeleerde voor de schare, die de wet niet kent, voor die hedendaagse kinderen van Ninevé? Deze gezegden, die met vele andere historische zouden zijn te vermeerderen, zijn alle wel erg persoonlijk gericht. Ge behoeft er evenwel niet voor in de sport te vluchten, om dat te ontgaan. Men heeft daar met hetzelfde euvel te kampen en heeft er zelfs een geijkten term voor: Op den man spelen inplaats van op den bal! Zoo kan het U ook in de kerkelijke polemiek irriteren, dat men het punt in